

Volume 10, Issue 4, July 2023, p. 82-93

Article Information

Article Type: Research Article

This article was checked by iThenticate.

Doi Number: <http://dx.doi.org/10.17121/ressjournal.3401>

ArticleHistory:

Received

06/06/2023

Accept

14/07/2023

**Available
online**

15/07/2023

OPINIONS OF ADMINISTRATIVES AND TEACHERS WORKING IN SPECIAL EDUCATION SCHOOLS ON PHYSICAL EDUCATION LESSON

ÖZEL EĞİTİM OKULLARINDA GÖREV YAPAN İDARECİ VE
ÖĞRETMENLERİN BEDEN EĞİTİMİ DERSİNE İLİŞKİN
GÖRÜŞLERİ

Murat Kartal¹
Nalan Gizem Giyik²

Abstract

In this research, the perceptions of the administrators working in special education schools and the perception of the teacher administrators were investigated in terms of the mental and physical results of the positive result on the student, according to the results obtained from the customers by consulting their opinions on measurement and physical education lessons. The phenomenological approach model, one of the qualitative research designs, which is an experimental scientific research method, was used. The interview formula consists of eight questions in total to get guidance about the administrator working in special education schools and the physical education course. After the data were analyzed independently by the researcher and the other educator using the descriptive analysis technique, the analyzes were combined in order to obtain a common consensus. In this context; Teachers' and administrators' perspectives on physical education in special education schools, the use of materials for private consumers according to the results of the training, school administrators and perceptions of the competencies of the physical environment differ according to the gender, age, education level, consumer seniority and place of work. looking at school. It includes 10 teachers and school components working in different types of special education schools in Erzurum province Palandöken and Yakutiye districts in the 2022-2023 academic year of the research department.

Keywords: Administrator, School, Education, Physical Education, Special Education

¹ Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, msca.kartal@gmail.com
ORCID: 0009-0007-2029-1342

² Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, nalan_gizem@hotmail.com
ORCID: 0000-0002-3184-7429

Özet

Bu araştırmada özel eğitim okullarında görev yapan idareci ve öğretmenlerin, beden eğitimi derslerine ilişkin görüşlerine başvurularak dersin özelinde okullardaki önemi, pozitif anlamda öğrenci üzerinde meydana getirdiği zihinsel ve fiziksel sonuçları açısından öğretmen ve idarecilerin algı düzeyleri araştırılmıştır. Bu çalışmada bilimsel bir araştırma yöntemi olan nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik yaklaşım modeli kullanılmıştır. Görüşme formu özel eğitim okullarında görev yapan idareci ve öğretmenlerin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerini almak üzere toplam on sekiz sorudan oluşmuştur. Veriler betimsel analiz tekniği kullanılarak araştırmacı ve diğer eğitimci tarafından birbirinden bağımsız olarak analiz edildikten sonra ortak görüş birliği sağlamak amacıyla yapılan analizler birleştirilmiştir. Bu bağlamda; özel eğitim okullarında beden eğitimi dersinin işleyişine yönelik öğretmen ve idarecilerimizin bakış açıları noktasında özel gereksinimli bireylere dersin uygulanması açısından materyal kullanımı, fiziksel ortam yeterliklerine ilişkin okul yöneticisi ve öğretmen algılarının cinsiyet, yaş, eğitim düzeyine, mesleki kıdemine ve çalıştığı okul türüne göre farklılaşıp, farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmanın evrenini, 2022-2023 eğitim-öğretim yılında Erzurum ili Palandöken ve Yakutiye ilçesine bağlı farklı türdeki özel eğitim okullarında görev yapmakta olan 10 öğretmen ve okul yöneticileri oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İdareci, Okul, Eğitim, Beden Eğitimi, Özel Eğitim

GİRİŞ

Eğitim yüzyıllar boyunca süregelen bir toplumsal değişim süreci olarak bireylerin iç dünyalarına inmeyi başarmıştır. Bu başarı şimdiki dönemlerde aileden başlayarak ilkokul, ortaokul, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde devam ederek kişinin gelişimine katkı sağlamıştır. Eğitim, insanlardaki devamlı keşfetme, çevreyi inceleme ve değerlendirme, bunları yorumlama ve kendilerini geliştirerek nihayetinde edindikleri yeni bilgilerini ve temel düşüncelerini gelecek nesillere aktarmak için çaba sarf etmektedirler (Genç & Eryaman, 2007, s. 49). Toplum yapısı her yüzyılda genel olarak normal gelişim gösteren bireylerden oluşsa da toplumda özel kabul edilecek insan kitlesi de varlığını sürdürmüştür. Özellikle 21. yüzyılda akranlarından önemli farklılıklar gösteren bireylerin eğitimi ve topluma kazandırılması konuları ağırlık kazanmıştır. Özel gereksinimli bireyler olarak tanımladığımız bu kişiler sadece sosyal ve ekonomik yönden değil aynı zamanda bedensel ve kinestetik açıdan da desteklenmektedir. Bu noktada en büyük desteği okul öncesi dönemden başlayarak hayat boyu rehabilitasyon merkezlerinin de desteği ile beden eğitimi ve spor dersleri sağlamaktadır. Özel eğitime muhtaç bireye yetersizliği, özrü, engeli ne olursa olsun her yaşta ve cinsiyette temel hakkı olan eğitim hizmeti ile beraber beden eğitimi dersinin de bu tür okullarda verilmesi gereken en mühim ders olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beden Eğitimi ve Spor engellilerin fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan gelişmelerini sağlamakta ayrıca toplum içine kaynaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Bu sebeple, özel gereksinimli fertlerin topluma olan rehabilitesini sağlamak, bağımsız yaşam becerileri kazandırmak ve toplumla entegrasyon sürecini hızlandırarak gelişim ve değişimlerine katkıda bulunmak için beden eğitimi ve spor bir araç olarak ele alınmalıdır. Yaşamlarındaki sosyal davranışlarında düzen oluşturma noktasında ve motorik özelliklerin (kas kuvveti, denge gelişimi, esneklik gelişimi, postural kontrol gelişimi, koordinasyon gelişimi) desteklenmesinde de önemli bir yere sahip olduğu belirtilmektedir (İlhan & Esentürk, 2014, s. 20). Engelli bireylerde de sporun rehabilitasyon aracı olarak da kullanıldığı bilinmektedir (Yetim, 2014, s. 6). Son zamanlarda ülkemizde, özel gereksinimli bireylerin toplumsal entegrasyonu, fırsat eşitliğinin sağlanması ve özel eğitim hizmetlerinin yaygınlaştırılması gibi konularda gelişmeler görülmeye başlanmıştır. Ancak sıklıkla dile getirilen sorun, oluşturulan mevzuatın tam manasıyla hayata geçirilememesidir. Konuyla ilgili, engel gruplarına göre hizmet veren spor federasyonlarının, sivil toplum örgütlerinin ve engelliler spor kulüplerinin faaliyetleri büyük önem arz etmektedir. Özel eğitimin yaygınlaştırılması sürecinde sayıları her geçen gün artan özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, engelli çocuk nüfusunun önemli oranına hizmet vermektedir. Özel eğitim ve

rehabilitasyon merkezlerinin sadece % 10'unda beden eğitimi ve spor aktivitelerinin program dahilinde yer aldığı belirtilmektedir. Beden eğitimi ve spor etkinliklerinin doğal ortamı içinde bulunan tüm bireyleri farklı şekillerde etkilemekte ve tüm gelişim boyutlarını desteklemektedir. Yapılan çalışmalarda, eğitimin vazgeçilmez unsuru olan beden eğitimi ve sporun zihinsel ya da farklı engelli olan çocukların gelişimleri ve sosyalleşmeleri yolunda etkin bir unsur olduğu belirlenmiştir. 'Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur.' anlayışı ile oluşturulan beden eğitimi ve spor derslerinin kazanımları, özel gereksinimli bireyler içinde düşünülerek çağın gereklerine uygun olarak hazırlanmakta ve bağımsız yaşam becerilerini bu vesileyle daha da güçlü kılmaktadır. Beden eğitimi öğretmeni ise; tüm bu özellikleri öğrenciye disiplinli ve düzenli bir biçimde iletebilen insandır (Altuntaş vd., 2016, s. 196; Demirdag, 2019, s. 308). Özel eğitim okullarında beden eğitimi ve spor derslerine beden eğitimi öğretmeni öncülük etmekle beraber özel eğitim öğretmenleri de katılmaktadır. Özel eğitim sürecinde bulunan uzmanlar özel eğitim için çok önemli paydaşlardır (Eripek, 1990, s. 185). Bununla birlikte bireylerin öğretmenlik mesleğini yerine getirebilmeleri için pedagojik biçimlenme eğitimi ile birlikte beden eğitimi ve spor öğretmeni sertifikası da almaları gerekmektedir (Özbek, 2007, s. 141). Bu katılım öğrencilerin derse adaptasyonunu ve fiziki gelişimlerini desteklemektedir (Deniz & Demirdağ, 2020, s. 68). Özel eğitim öğrencilerine olanakların ve materyal desteğinin çeşitlendirilerek sağlanması öğrenci üzerinde pozitif anlamda ilerleme kaydetmektedir. Bu amaçla bu öğrencilere verilecek bedensel desteğin büyük bir kısmı beden eğitimi öğretmenlerimize düşmektedir.

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde, özel eğitim okullarında görev yapan idareci ve öğretmenlerin beden eğitimi derslerine ilişkin deneyimleri ve gözlemleri farklı bakış açıları ile ele alınmış olup, beden eğitimi dersi öğretim programının içerik ve saha uygulaması bakımından karşılaşılan güçlükler, okul yöneticileri, özel eğitim ve beden eğitimi öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmada ayrıca beden eğitimi ve spor dersinin, engelliler için gerekliliği, kapsamı, içeriği, yöntemi ve tekniği, materyal kullanımı beden eğitimi dersine ilişkin katılımcı algı düzeyleri incelenerek araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları ve verilerin analizine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Araştırmanın Modeli

Araştırmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgubilim (fenomenoloji) kullanılmıştır. Olgubilim felsefi bir hareket olup nitel bir araştırma yöntemidir. Olgubilim, özellikle deneyimlere dayanır. Kişilerin günlük yaşamdaki deneyimi yani sosyal bir faaliyetidir. Farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanma şeklinde belirtilen olgubilim (fenomenoloji) çerçevesinde yürütülmüştür. Deneyimlerin önemli yer tuttuğu bu araştırma deseninde yaşananlar, deneyimlerin anlamlarıdır. Bu açıdan olgubilim araştırmacılara oldukça geniş imkanlar tanımaktadır. Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırılan olguyu deneyimleyen ve bu olguyu tam anlamıyla yansıtabilecek kişi ya da gruplardan oluşmaktadır. Bu çalışmada okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin özel gereksinimli çocuklar için gerekliliği, kapsam ve içeriği, yöntem ve tekniği hakkında görüşleri ve algı düzeylerinin incelenmesi için olgubilim yönteminin uygun olduğuna karar verilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu Erzurum ili merkez ilçeleri olan Palandöken ve Yakutiye'deki farklı okul türlerinde çalışan okul yöneticileri, özel eğitim ve beden eğitimi öğretmenlerinden (N= 10) oluşturmaktadır. Katılımcılar, okul yöneticisi ve öğretmenlerden olasılık temeline dayanmayan örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme esasına göre kolay ulaşılabilir yöntemle seçilmişlerdir. Amaç; çeşitli durumları ve paylaşılan olgularını inceleyerek problemin farklı deneyimlere dayanan ancak ortak veyahut paylaşılan olguların bulunup bulunmadığını tespit ederek problemi farklı boyutları ile ortaya koymaktır. Bu çalışma, özel eğitim okullarında çalışan idareci ve öğretmenlerin beden eğitimi dersine dair özel gereksinimli çocuklar için gerekliliği, kapsam ve içeriği, yöntem ve tekniği, beden eğitimi dersine bakış açıları, karşılaşılan sorunlar ve algı düzeyleri ile ortaya konulan görüşlerinin incelenmesi noktasında fayda sağlayacaktır.

Ayrıca idareci ve öğretmenlerin seçiminde gönüllülük esasına ve araştırmacının katılımcılara kolay ulaşılabilirliğine dikkat edilmiştir. Erzurum ili merkez ilçeleri olan Palandöken ve Yakutiye’de Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı farklı okul türlerinde çalışan okul yöneticileri ve öğretmenlerine 18 farklı soru yöneltilerek yarı yapılandırılmış görüşme tekniği vasıtasıyla cevaplar toplanmıştır. Söz konusu çalışmaya katılan okul yöneticisi ve öğretmenlerin demografik özellikleri hakkında betimsel istatistiklere ait veriler tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	Frekans	%
Cinsiyet	Erkek	6	60
	Kadın	4	40
Mesleki Deneyim	6-10	3	30
	11-15	4	40
	16-20	3	30
Yaş	26-30	2	20
	31-35	3	30
	36-45	5	50
Eğitim Düzeyi	Lisans	5	50
	Yüksek Lisans	4	40
	Doktora	1	10
Görev	Öğretmen	7	70
	Müdür	1	10
	Müdür Yardımcısı	2	20
Okul Türü	Ö. E. 1.2.3. Kademe	6	60
	Ö. E. Meslek Okulu	2	20
	Görme Engelliler	1	10
	İşitme Engelliler	1	10

Tablo 1. demografik özellikler incelendiğimizde çalışmada yer alan katılımcıların erkek ağırlıklı olduğunu söylemek mümkündür. Katılımcı okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin cinsiyet bakımından değişkenleri şu şekildedir. Yönetici statüsünde olanlardan iki tanesinin (%20) erkek, birinin (%10) kadınlardan oluştuğu, katılımcı öğretmenlerden ise üç tanesinin (%30) kadınlardan oluştuğu, dört tanesinin (%40) ise erkek öğretmenlerden oluştuğu görülmektedir. Katılımcıları yaş değişkenine göre değerlendirdiğimizde 26-30 yaş aralığında olanlar iki kişi (%20), 31-35 yaş aralığında olanlar üç (%30) ve 36-45 yaşında olanlar ise beş kişi (%50) oldukları görülmektedir. Görev türü değişkeni açısından bakacak olursak bir kişi (%10) okul müdürü, ikisi (%20) okul müdür yardımcısından ve yedi tanesi de öğretmenlerden oluşmaktadır. Katılımcıların mesleki kıdem yıllarına bakıldığında ise 6-10 yılı çalışan üç (%30), 11-15 yıl aralığında olanların dört kişi (%40), 16-20 yıl aralığında ise yine üç kişiden (%30) oluştuğunu görmekteyiz. Eğitim düzeyleri bakımından lisans mezunu olanlar katılımcıların (%70)’ini, yüksek lisan mezunlarının (%20) ve doktora yapanların sayısı ise bir (%10)’a tekabül etmektedir. Son olarak katılımcı okul yöneticisi ve öğretmenlerin hangi tür okullarda görev yaptıklarına bakacak olursak altı kişinin (%60) özel eğitim 1.2. ve 3. Kademelerinde, iki kişinin (%20) özel eğitim meslek okulunda, bir kişinin (%10) görme engelliler ve bir kişinin de (%10) işitme engelliler türü okullarda görev yapmakta ve çalışmaya dahil olduklarını görüyoruz.

Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler nitel araştırma yöntemlerinde sıklıkla kullanılan görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Literatür taraması sonucu araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Bu amaçla öncelikle alan yazın incelenmiş, daha sonra da alanında uzman bir öğretim üyesinin görüşleri alınmıştır. Son aşamada görüşme formunun kapsamı, uzman görüşleri doğrultusunda tekrar incelenip düzenlenmiş ve uygulamaya hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu, özel eğitimde okul yöneticilerinin ve öğretmenlerinin beden eğitimi dersine ilişkin özel gereksinimli çocuklar için gerekliliği, kapsam ve içeriği, yöntem ve tekniği beden eğitimi dersine bakış açıları, karşılaşılan sorunlar ile algı düzeyleri problemlerle ilgili

görüşlerini almak üzere toplam on sekiz sorudan oluşmaktadır. Bu araştırmada yönetici ve öğretmen algılarının incelenmesine yönelik yapılan araştırmada görüşme soruları konuya dair ulusal ve uluslararası literatür taranarak incelenmiştir. Araştırmacılar soruların hazırlanma aşamasında soruların çok boyutlu olmasına ve katılımcılar açısından bir yönlendirmenin bulunmamasına dikkat etmişlerdir. Ayrıca problemlerin ortaya daha net konulabilmesi amacıyla, hazırlanan görüşme formunun anlaşılabilirliği ve amaca uygunluğu uzman görüşlerine başvurulara değerlendirilmiş ve form üzerinde gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Söz konusu görüşme sorularının hazırlandıktan sonra değerlendirme amacıyla Zonguldak Üniversitesi Bülent Ecevit Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi'nde görev yapmakta olan bir öğretim üyesi görüşme yapılarak forma son şekli verilmiştir. Araştırmaya gönüllülük esasına uygun bir biçimde katılım sağlayan okul yöneticilerinden elde edilen cevapların gizliliğinin korunacağı, toplanan verilerin araştırma dışında kullanılmayacağı ve araştırmacı tarafında gerekli tedbirlerin her aşamada özenle alınacağı katılımcılara izah edilmiştir. Araştırmada katılımcıların kendini rahat ve huzurlu hissedebileceği ve görüşlerin içtenlikle açıklayabilecekleri bir görüşme ortamı sağlanmasına özen gösterilmiş, uygun bir etkileşim ortamı oluşturulmuştur. Görüşme sırasında, katılımcıların soruları cevaplarken araştırmacıdan etkilenmemesine çalışılmıştır. Veri kaynaklarının çeşitlendirilmesi, bir diğer ifade ile farklı özellikler sahip katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesi, araştırılan olguya ya da duruma ilişkin farklı algıların ve yaşantıların ortaya konulmasına olanak sağlanacaktır. Araştırmada çeşitliliği sağlamak amacıyla özel eğitim 1.2.3. kademe okulu, özel eğitim meslek okulu ve meslek lisesi ile görme engelliler ve işitme engelliler okullarında yürütülmüş, farklı cinsiyetlerdeki yönetici ve öğretmenlerin görüşlerine başvurulmuştur.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi elde edilen verilerin ayrıntılı incelenmesi vasıtasıyla bu verileri açıklayan kavram, kategori ve temalara ulaşılması yoluyla oluşturulur. Bu amaçla toplanan veriler bilgisayar ortamına aktarılmış sonrasında kodlama işlemi yapılmış ve son olarak elde edilen kodların hangi tema altında işleneceği belirlenmiştir. Görüşlerine başvuru okul yönetici ve öğretmenlerinin isimlerinin gizli tutulması nedeniyle her birine bir kod belirlenmiştir. Analiz sonucu elde edilen bulgular frekanslarında yer aldığı çeşitli tablolar vasıtasıyla gösterilmiştir. Görüşmeye katılan okul yöneticileri M1, MY1, MY2, olarak, öğretmenler ise Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7 kodlanmıştır. M1 okul müdürü, MY1 birinci müdür yardımcısı, MY2 ikinci müdür yardımcısını ifade etmektedir. Katılımcı Öğretmenlerden ise Ö1 birinci öğretmeni, Ö2 ikinci öğretmeni, Ö3 üçüncü öğretmeni, Ö4 dördüncü öğretmeni, Ö5 beşinci öğretmeni, Ö6 altıncı öğretmeni, Ö7 ise yedinci öğretmeni kodlamıştır. Her soruya ait temalar oluşturulacak ve görüşmelerde elde edilen bulgular gerekli durumlarda doğrudan alıntılama yöntemi ile metin içinde kullanılacaktır. Engelli öğrencilerimize olanak sağlandığında neler yapabileceklerini en son kazanılan bedensel engelli ampute milli takımımızın dünya şampiyonluğundan görmekteyiz. Dünyadaki engelli sporcular kategorilerinde yapılacak olan Avrupa, dünya ve paralimpik olimpiyatlarına da sporcu yetiştirme anlamında da büyük bir katkı sunacağı gerçeğini gözden kaçırmamak gerekiyor.

BULGULAR

Bu bölümde özel eğitim okullarının farklı tür ve kademelerinde görev yapan idareci ve öğretmenlerin beden eğitimi dersine ilişkin görüşlerine yer verilmiştir. Bu okullardaki özel gereksinimli çocuklar için dersin müfredatı, kapsam ve içeriği, yöntem ve tekniği ile uygulamada karşılaşılan sorunlar ele alınarak katılımcıların derse bakış açıları, algı düzeyleri çalışma sonucunda ortaya konulan görüşleri incelenerek ilgili bulgulara yer verilmiştir.

Örneklem Seçimi

Bu çalışma, 2022-2023 eğitim öğretim yılında Erzurum ili Özel Eğitim okullarında görev yapan üç tanesi okul yöneticisi, yedi tanesi de Beden Eğitimi ve Özel Eğitim öğretmenleri olmak üzere toplam on katılımcı ile gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “Özel eğitimde beden eğitimi ve spor dersinde karşılaşılan zorluklar nelerdir?” şeklindedir. Bu alt problemin analizinde de içerik analizi kullanılmıştır. Okul yönetici ve öğretmenlerinin söz konusu alt probleme dair görüşlerini ifade eden bulgular altta yer alan Tablo 2, 3, 4, 5 şeklinde sunulmuştur.

Tablo 2. Özel Eğitim Öğrencilerinin Beden Eğitiminde Yaşadıkları Zorluklar

Tema	Kod	Frekans
Fiziksel Engeller	Bedensel Engel	10
	Zihinsel Engeli	3
	İşitsel Engeli	2

Tablo 2’ye bakıldığında katılımcıların büyük çoğunluğu beden eğitimi dersinde bedensel engeli olan öğrencilerle ders işlerken zorluk yaşadıkları ($f=10$) ön plana çıkarken, işitsel engel bakımından yaşanan problemin daha düşük ($f=2$) olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan zihinsel engel türü bakımından yaşanan zorluğu ($f=3$) olarak belirtmişlerdir.

‘Özel gereksinimli öğrencilerden derse katılanların fiziksel engelinden kaynaklanan durum varsa ki bu durum çocukların kaba motor hareketlerde zorlandığı anlamına geliyor demektir. Bu durum dersin işleniş esnasında çocuklarda büyük problemlere yol açmaktadır. Ayrıca ders içeriği bakımından materyal eksikliği de yaşanan başka bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır.’ (Ö4)

‘Özellikle bedensel engeli olan öğrenciler derste çok fazla zorlanmaktadır. Hareketleri rahat bir şekilde istediği gibi yapamamaktadırlar. Arkadaşları arasında belirli bir uyum olmadığı için çabuk sıkılmakta ve hatta dersten kopmaktadırlar. Derslerde yarışma ortamları olmadığı için hem öğretmen hem de öğrenci bakımından sıkıcı geçmektedir.’ (MY2)

Tablo 3. Beden Eğitimi Dersinde Öğretmenlerin Yaşadıkları Zorluklar

Tema	Kod	Frekans
Karşılaşılan Zorluklar	Ders Saati Azlığı	2
	Spor Salonu Olmaması	6
	Materyal Eksikliği	10
	Öğrencide Küsmeye Davranışı	1

Tablo 3’e bakıldığı zaman materyal eksikliği kodu katılımcıların derslerde yaşanan zorluk bakımından en fazla frekansa ($f=10$) sahip olduğu yönünde görüş belirttiklerini söylemek mümkündür. İkinci olarak spor salonlarının olmayışı katılımcılarda ($f=6$) kanaat oluşturduğunu söyleyebiliriz. Ders saatlerinin azlığı ($f=2$) ve öğrencilerde küsmeye davranışı ise ($f=1$) katılımcılar tarafından değerlendirmeye tabi tutulan diğer frekansdır.

‘Her çocuğun yetersizlik alanı farklı olduğundan, derslerde aynı hareketleri tüm öğrencilerin yapması mümkün değildir. Dolayısı ile kimi koşamazken kimi sıçrama yapamıyor, bazıları el göz koordinasyonu kurmakta zorlanıyor. Bunların yanında hareketi başaramama duygusu çocukları maalesef geri bırakıyor ve dersi çok zor bir ders olarak görüyor.’ (Ö7)

‘Her öğrencinin bireysel özelliğine göre farklılık göstermektedir. Fakat genel olarak sıralamak gerekirse; yönerge takibinde yaşanan zorluklar, fiziksel hareketlerin uygulanmasında koordinasyon eksikliği, kilolu öğrencilerde çabuk yorulma ve isteksizlik, öğretmenle iletişim kurmada yaşanan zorluklar olarak sayılabilir.’ (Ö2)

Tablo 4. Beden Eğitimi Dersinde Fiziki Ortam ve İmkân Sağlamadaki Zorluklar

Tema	Kod	Frekans
Karşılaşılan Güçlükler	Ortam Kısıtlılığı	7
	Güvenlik Yetersizliği	3
	Konuşma Yetersizliği	2

Tablo 4 incelendiği zaman katılımcıların büyük çoğunluğu ortam kısıtlılığının ($f=7$) okullarda dersler için engel teşkil ettiğini belirtmişlerdir. Ayrıca diğer bir kod olan güven yetersizliği ($f=3$) frekansa sahip iken, son olarak konuşma yetersizliği ($f=2$) ise katılımcılar tarafından olarak görüş bildirmişlerdir.

'Bu konuda gözlemlediğim ve en çok karşılaşılan sorun çocukların ders esnasında düştüklerinde zeminin ve salon ortamının güvenli olmamasıdır. Salon duvarlarının korumasız olması, zeminin sert olması çocukların güvende olmadıklarını göstermektedir. Çocuklar koşarken kendilerini kontrol edemeyip çarpma ve kafa travması gibi kazalar yaşayabilmektedir. Bundan dolayıdır ki, spor alanlarının ve ortamlarının engelli çocuklar için üst düzey koruma ve güvenlik önlemleri alınmasını düşünüyorum.' (Ö7)

'Birçok okulda engelli öğrenciler için uygun sportif ortamlar maalesef yok. Bu anlamda karşılaşılan güçlükler daha çok aşılamayan bürokratik olarak bildiğimiz engellerdir. Derslerde kullanılan fiziki ortamlar ve bu ortamların tamamlayıcı unsuru olan materyallerinde sağlanması ve güvenli hale getirilmesi özel eğitimin vazgeçilmez etkenleridir.' (Ö6)

Tablo 5. Beden Eğitimi Dersinde Ders Ölçme ve Değerlendirmedeki Zorluklar

Tema	Kod	Frekans
Karşılaşılan Zorluklar	Aktif Katılımın Olmaması	2
	Süreç Odaklı Olması	5
	Duygu Durum Değişikliği	6

Tablo 5 incelendiği zaman katılımcıların özel gereksinimli öğrencilerin ölçme ve değerlendirmelerindeki güçlüğü büyük oranda çocuklarda meydana gelen duyu durum değişikliği ($f=6$) kodundan kaynaklandığı görüşünü ortaya koymuşlardır. Süreç odaklı kod ise katılımcılardan ($f=5$) beş kişinin görüşünü oluşturmaktadır. Bir diğer aktif katılımın olmaması kodu ise ($f=2$) tablonun en düşük görüşünü yansıtmaktadır.

'Derslerde becerilerin çalışılması ve kazanımların sağlanması bazen bir dönem sürebilmektedir. Bundan dolayı ölçme ve değerlendirme süreci uzamaktadır. Ayrıca beceri kazanımları tamamlansa ve öğrenci bu kazanımı almış olsa bile bazen ölçmede çocuk yapmak istemediğinden yine süreç uzayabilmekte ve zorluk oluşabilmektedir.' (M1)

'Beden eğitimi dersinde yaptığımız ölçme ve değerlendirme normal okullara göre farklılık arz etmektedir. Bizler bu derslerde öğretimden çok eğitim yapıyoruz. Buna bağlı olarak ölçme ve değerlendirme bu kapsamda sonuç değil süreç odaklı olmalıdır. Bu tür öğrencilerin değerlendirmelerini bir anda yapmaya kalkarsanız zorluk yaşarsınız ve hatta yanılırsınız. Bu bakımdan geldiğimiz noktadaki en büyük zorluğumuz değerlendirmenin sonuç odaklı olmamasıdır.' (Ö7)

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi "Özel eğitimde beden eğitimi ve spor dersinin ders saatleri ve verimliliği ne düzeydedir?" şeklindedir. Bu alt problemin analizinde de içerik analizi kullanılmıştır. Okul yönetici ve öğretmenlerinin söz konusu alt probleme dair görüşlerini ifade eden bulgular altta yer alan Tablo 6, 7, 8, 9, 10, 11 şeklinde sunulmuştur.

Tablo 6. Özel Eğitimde Beden Eğitimi Dersinin Verimliliği

Tema	Kod	Frekans
Ders Verimliliği	Verimli	8
	Verimsiz	2

Tablo 6 incelendiğinde katılımcılarımıza özel eğitim okullarında özel gereksinimli çocuklar için beden eğitimi dersinin verimli olup olmadığı konusu sorulmuş ve çok büyük oranda dersin verimli ($f=8$) geçtiği görüşü ortaya konulmuştur. Dersin verimsiz geçtiğini düşünen katılımcılar bu kod için ($f=2$) görüş bildirmişlerdir.

'Beden eğitimi dersinin öğrenciler için verimli geçtiğini düşünüyorum. Yapılan aktiviteler doğrultusunda öğrencilerin büyük ve küçük kas grupları çalışmakta ve gelişmektedir. Ayrıca

diğer derslerde öğrenilen becerilerin günlük yaşama aktarılması sağlanmaktadır. Örneğin matematik dersinde kullanılan ritmik saymalar beden eğitimi dersinde de kullanılmaktadır.'(M1)

'Tüm kademelerde olduğu gibi özel eğitim alanında da beden eğitimi dersleri hakkında yapıldığı vakit derslerin verimli olacağı kanaatindeyim. Ancak gözlemediğim kadarıyla özel eğitimde beden eğitimi dersleri verimsiz geçmektedir. Her öğrencinin istenen performansı gösterememesi ve verimsiz olmasının ana nedeni de öğrencilerdeki bedensel ve diğer yetersizliklerdir. Çünkü bu çocuklara baktığımızda kimi fiziksel anlamda sorun yaşarken kimileri de serebral palsinin etkilerini yaşamaktadırlar.' (Ö7)

'Özel eğitim okullarında beden eğitim dersleri çocukların fiziken ve duygusal olarak rahatlamalarına ve enerjilerini atmalarına destek olmaktadır. Özellikle saldırganlık eğilimi olan ve bu yönde tutum sergileyen öğrencilerin bu dürtülerini azaltmak açısından son derece verimli olduğu kanaatindeyim. Ayrıca bu çocukların el ve göz koordinasyonunu geliştirmesi bakımından önem arz eden bir derstir.' (Ö7)

Tablo 7. Özel Eğitimde Beden Eğitimi Ders Saatlerinin Yeterliliği

Tema	Kod	Frekans
Ders Saatlerinin Yeterliliği	Yeterli	2
	Yetersiz	8

Tablo 7 incelendiğinde katılımcılarımıza özel eğitim alanında beden eğitimi ders saatlerinin yeterli olup olmadığı görüşü sorulmuş ve büyük oranda ders saatlerinin yetersiz ($f=8$) olduğu kanaatinin olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Katılımcılardan ders saatlerinin yeterli olduğunu düşünenlerin frekansı ise ($f=2$) oldukça düşük olarak gözlenmiştir.

'Hayır. Özel eğitim okullarında çocukların daha aktif olmaları ve enerjilerini daha rahat bir şekilde atmalarını sağlayacak, zamanın bol olduğu ve doğru mekanlarda fazlaca yapılmalıdır.' (MY1)

'Ben ders saatlerinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Şu anda ders saatleri özel eğitim okullarında 3 saat olarak müfredatta bulunmaktadır. Dersin ve zamanın verimli kullanılmasıyla bu zaman diliminin oldukça yeterli olacağı kanaatindeyim. Etkinlikler ne kadar çeşitli ve ne kadar fazla yapılırsa öğrenciler için bu saat dilimi o kadar faydalı ve yeterli olacaktır.' (MY2)

Tablo 8. Özel Eğitimde Beden Eğitimi Ders Materyallerinin Yeterliliği

Tema	Kod	Frekans
Kullanılan Materyallerin Yeterliliği	Yeterli	7
	Yetersiz	3

Tablo 8 incelendiğinde katılımcılarımıza özel eğitim alanında beden eğitimi ders materyallerinin kullanım açısından yeterli olup olmadığı görüşü sorulmuş ve büyük oranda ders materyallerinin yetersiz ($f=7$) olduğu görüşü bildirilmiştir. Kullanılan ders materyallerinin yeterli olduğunu düşünenlerin frekansı ise ($f=3$) olarak oldukça düşük gözlenmiştir.

'Okulumuzda beden eğitimi derslerinde kullanılabilecek spor salonu ve materyaller yetersiz olduğundan dersin işleniş öğrenci ve öğretmen açısından oldukça sıkıntılı bir durum oluşturmaktadır. Öğrencilerin gelişimleri maalesef bu noktada yetersiz kalmaktadır.' (Ö5)

'Bireyin engel seviyesi ve fiziksel yeterlilik durumuna göre seçilebilecek ve geliştirebilecek materyallerin ön planda olması, beden eğitimi dersi özel gereksinimli bireyler için daha verimli hale getirecektir. Son zamanlarda materyal zenginliği çocuklarda dersleri ilgi çekici hale getirmekte ve dersler keyifli yapılmaktadır. Ancak ben yine de ders araç gereç ve materyallerinin yeterli olduğunu düşünmüyorum.' (Ö4)

Tablo 9. Özel Eğitimde Beden Eğitimi Normunun Yeterliliği

Tema	Kod	Frekans
Norm Yeterliliği	Yeterli	6
	Yetersiz	4

Tablo 9 incelendiğinde katılımcılarımıza özel eğitim alanında beden eğitimi ders normunun yeterli olup olmadığı görüşü sorulmuş ve yeterli koduna toplam ($f=6$) altı görüş bildirilirken, yetersiz olduğu kodu ($f=4$) için katılımcılar dört görüş ortaya koymuşlardır.

'Ders saati sayısı ve öğrencilerin özel gereksinim durumları düşünüldüğünde öğretmen normlarının yeterli olduğunu düşünmüyorum. Özel eğitim okullarında beden eğitimi öğretmenlerinin fazlaca yıpranmaları dikkate alınrsa normun artırılması gerektiği kanaatindeyim.' (MY2)

'Özel eğitim okullarında beden eğitimi dersi normunun yeterli olduğunu düşünüyorum. Ders sayısı az ve sınıf sayıları fazla olduğundan beden eğitimi normu istenen düzeydedir. Daha fazla norm verilebilmesi için öncelikle ders saati sayılarının artırılması gerekmektedir. Mevcut durumda normu artırmak beden eğitimi öğretmenin ek ders almadan maaş karşılığı derse girmesi anlamına gelmektedir. Buda öğretmenin ekonomik açıdan mağdur edilmesi demektir.' (Ö7)

Tablo 10. Beden Eğitimi Dersindeki Öncelikli Verilmesi Gereken Kazanımlar

Tema	Kod	Frekans
Öncelikli Kazanımlar	Yönerge Alma	4
	Kendi Başına Yürüme	4
	Kaba Motor Becerisi	3
	Denge Hareketi Yapma	6
	Sıçrama	3

Tablo 10 incelendiğinde katılımcılarımıza beden eğitimi dersinde öncelikli verilmesini istediğiniz kazanımlar sorusu yöneltilmiş, alınan cevaplarda en fazla denge hareketi yapma kazanımı kodu ($f=6$) olarak belirtilmiştir. Yönerge alma ve kendi başına yürüyebilme ($f=4$) kazanımı katılımcılardan aynı frekansa sahip değerler almışlardır. Kaba motor becerisi ve sıçrama kodlarında aynı frekansa ($f=3$) sahip diğer kodlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

'Beden eğitimi dersinde yürüme çalışmaları yapar diye bir kazanım mevcut. Bu kazanımda öğrencilere tempolu yürüme hareketleri, geri geri yürüme egzersizleri, yan yan yürüme çalışmaları çizgi üzerinde yürütülerek denge, koordinasyon ve dikkat bakımından öğrencilerin gelişimleri sağlanabilmesi öncelikli verilmesi gereken kazanımlardır diye düşünüyorum.' (Ö7)

'Bedensel yetersizliği olan öğrencilere denge aletinde yürüme çalışmaları yaptırılarak öğrencilere kazanım olarak denge konusu işlenebilir. Ayrıca yürüme ve denge problemi olmayan öğrencilere ise günlük yaşamlarında bağımsız olarak hareket edebilecekleri kazanımlar örneğin (atlama, sıçrama vb.) gibi kazanımların verilmesi bireysel açıdan önem arz etmektedir.' (M1)

Tablo 11. Beden Eğitimi Dersinin Kapsam ve İçerik Bakımdan Zenginleştirilmesi

Tema	Kod	Frekans
Kapsam ve İçerik Çalışmaları	Alternatif Terapi Yöntemi	5
	Çalıştay Düzenlenmesi	6
	Spor Malzemelerinin Çeşitliliği	3
	Ders Saatlerinin Arttırılması	1
	Lisanslı Sporcu Yetiştirme	1

Tablo 11'e baktığımızda bir tema ve beş kod karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılarımıza beden eğitimi dersinin kapsam ve içerik olarak hangi yönleriyle zenginleştirilmesi gerektiği sorusu sorulmuş ve bu alanda çalıştayların düzenlenmesi kodu en yüksek frekansa ($f=6$) sahip olmuştur. En düşük frekansa sahip kodlar ise aynı değere sahip ders saatlerinin arttırılması ve lisanslı sporcu yetiştirme olarak ($f=1$) belirtilmiştir. Alternatif terapi yöntemi kodu ($f=5$) ve son olarak spor malzemelerinin çeşitliliği ($f=4$) için katılımcılar görüş belirtmişlerdir.

'Beden eğitimi dersi içerik bakımından duyu bütünleme, fizyo-terapi ve diğer alternatif terapi yöntemleri ile zenginleştirilebilir. Kapsam bakımından kavram bilgileri dersin amaçları arasında yer alabilir. Her engel türüne yönelik ayrı plan ve programlar hazırlanıp, etkinlik örnekleri arttırılabilir.' (Ö3)

'Beden eğitimi dersinde ders içeriğini zenginleştirmek için spor malzemelerinin ve yapılacak ders çalışmalarının çeşitliliği arttırılabilir. Öğrencilerin derslerde keyif alacağı türden fiziksel etkinlikler ve yarışmalar ders kapsamına dahil edilebilir. Ders saatleri arttırılabileceği gibi fiziksel gelişimi destekleyici faaliyetler yoğunlukta kullanılabilir.' (MY1)

'Beden eğitimi dersi sadece bedensel kinestetik açıdan gelişim becerileriyle kalmamalı bunun yanı sıra ders içeriklerinde eğitsel oyunlarla akıl yürütme ve düşünme becerilerini kullanma ve günlük yaşama transfer yapma becerilerinde geliştirilmesi planlamalar içerisinde yer almalıdır.' (M1)

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi olan "Beden Eğitimi derslerine hem branş ve hem de özel eğitim öğretmenlerinin birlikte katılmasının ders verimliliğine katkısı" şeklinde hazırlanmıştır. Bu alt problemin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Okul yönetici ve öğretmenlerinin söz konusu alt probleme dair görüşlerini ifade eden bulgular altta yer alan Tablo 12 şeklinde sunulmuştur.

Tablo 12. Beden Eğitimi Derslerine Branş ve Özel Eğitim Öğretmenlerinin Birlikte Katılması

Tema	Kod	Frekans
Ders Verimliliği	Verimli	9
	Verimsiz	1

Tablo 12 incelendiğinde katılımcılara beden eğitimi öğretmenleri ile özel eğitim öğretmenlerinin derse birlikte katılmalarının ders verimliliğini etkileme konusu sorulmuş ve büyük oranda ($f=9$) verimli olacağı şeklinde görüş belirtilmiştir. Verimsiz ($f=1$) olabileceği görüşü ise sadece bir katılımcı tarafından belirtilmiştir.

'Beden eğitimi derslerine hem branş öğretmeni hem de özel eğitim öğretmenin birlikte katılması iş yükünü paylaşma bakımından kolaylık sağlıyor. Çocuklar davranış problemi, yöntem ve teknik açısından özel eğitim öğretmenine ihtiyaç duyabiliyor. Ayrıca; öğrenciler kendi sınıf öğretmenlerini otorite olarak kabul gördüğü için, beden eğitimi öğretmeni bazen öğrenci tarafından yok sayılabiliyor.' (Ö2)

'Desin verimini artırması bakımından çok önemli bir uygulama. Paylaşım özel eğitimin vazgeçilmez yöntemlerinden biridir. Branş derslerinde özel eğitim öğretmenin olması dersi daha etkin ve işlenir kılar. BEP ve BÖP planlarının hedeflerine ulaşmasında kolaylık sağlamaktadır. Başka bir açıdan da öğrencilerin ders sırasında kontrolü, güvenliği ve derse katılımı yönünden de olumlu sonuçlar ortaya çıkmaktadır.' (MY1)

'Özel eğitim öğrencilerinin kriz geçirme olasılıkları çok fazla olduğundan vaka anında özel eğitim öğretmeni müdahale edebilmektedir. Buda beden eğitimi öğretmenin ders esnasında işini kolaylaştırmaktadır. Çünkü bu çocuklara tek öğretmenin sahip çıkması mümkün değildir. Biriyle ilgilenirken diğeri uzaklaşarak dersten ayrılabilir. Bundan dolayı bu şekil bir uygulamayı yerinde buluyorum.' (Ö7)

TARTIŞMA SONUÇ

Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre; beden eğitimi öğretmeni ile derse birlikte katılacak olan özel eğitim öğretmenlerinin dersin verimliliği açısından ne kadar önemli olduğu kanaati çalışmada dikkat çeken konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Beden eğitimi dersinde aynı sınıfta iki özel eğitim öğretmenin ve yine aynı sınıfta bir beden eğitimi öğretmenin görev yapıyor olmasının büyük katkısı olduğu düşünülmektedir. Bunun sınıf ve öğretmenlerin etkili, koordineli çalışma açısından öğrenciler üzerinde çokça faydası bulunmaktadır (Demirdag, 2015, s. 196). Özel eğitim öğretmeni sınıfta grup eğitimi yaparken diğer özel eğitim öğretmeni ve Beden Eğitimi öğretmeni her bir öğrenci için bireysel olarak hazırlanan çok kapsamlı ve ayrıntılı bir plan dahilinde birebir hedef davranışları kazandırmaya çalışmaktadırlar. Her bir öğrenciyle yapılan çalışma tutulan kayıtlara bakılarak kaldığı yerden alınıp, ilerletilmeye çalışılmaktadır.

Ayrıca ders normunun yeterliliği konusu katılımcılara sorulmuş, öğrenci sayıları da göz önünde bulundurulduğunda yüksek oranda mevcut normun ve ders saatlerinin yeterli olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Öğrenciler için hazırlık planlama aşamasında oluşturulacak bireysel eğitim planı (BEP) ve bireysel yeterliliklerine göre mevcut programların uyarlanması ile amaçlarına yönelik çalışmalarla spor salonlarında farklı türdeki materyallerle yapacakları etkinlikler, çocukların bedensel ve kinestetik açıdan gelişimini sağlarken, duygusal olarak ta rahatlama sağlayacağından saldırganlık ve agresif tutum eğilimi olan çocuklar için de dinginlik sağlayacağı görüşü ortaya konulmuştur. Beden eğitimi ve spor etkinlikleri engelli bireylerin gerek engelleri dolayısıyla içinde buldukları ruh hali ve gerekse toplumun kendilerine karşı olan tavırlarının doğal sonucu olarak ortaya çıkan saldırganlık, öfke ve kıskançlık gibi duygularını kontrol etmelerini sağlar (Akbal, 2016, s. 139).

Bu çalışmada; Beden Eğitimi ve Spora yeteneği olan özel gereksinimli çocuklardan bireysel ya da takım sporlarında yarışacak seviyede okullarda lisanslı sporcu yetiştirme ve müsabık öğrenci hazırlama konusunda maalesef yeterli çalışmalar yapılmadığı katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Buna rağmen yapılan çalışmalarda erken yaşlarda rekreasyonel aktivitelere katılım ve yarışma sporlarına iştirak kişinin gelişimini pozitif yönde etkiler ve kişinin sağlıklı yaşam standartlarını sürdürmelerine öncülük etmektedir. Özellikle bedensel engelli kişilerin daha az aktivite ve sedanter bir yaşam sürmelerinden ötürü, yarışma sporlarının ve rekreasyonel aktivitelerin önemi artmaktadır. Sedanter sürdürülen yaşam stili bedensel engellilerde obezite, özgüven eksikliği ve hatta hastalık derecelerinin artmasına sebep olabilir. Bu nedenle bedensel engelliler için ulusal ve uluslararası organizasyonlara aktiviteye katılımı teşvik ettiği için büyük görev düşmektedir (Wilson & Clayton, 2010, s. 45-54). Bu anlamda özel eğitim okullarında sporcu yetiştirme konusunda olanakların artırılması ve hatta antrenör destekli çalışmaların yapılması uluslararası müsabakalara çocuklarımızın ve ailelerinin teşvik edilmesi bakımından ayrıca önem arz etmektedir.

Sonuç olarak; beden eğitimi dersinin kazandırdığı nitelikler göz önüne alındığında kendine yeten bir birey olarak yaşamın devamlılığını sağlama ve toplumsal uyum yönüyle ne kadar önem taşıdığı anlaşılmaktadır. Özel gereksinimli çocukların eğitim yaşamındaki en önemli gelişim süreçleri arasında olan fiziki etkinlikler bağımsız yaşam becerilerinin gelişmesine, normal yaşam içerisinde karşılaşılabilecek olası sorunları çözme noktasında yardımcı olacak ve ayakları üzerinde daha güçlü durmasını sağlayacaktır. Özel eğitime muhtaç bireye yetersizliği, özürlü, engeli ne olursa olsun her yaşta ve cinsiyette temel hakkı olan eğitim hizmeti ile beraber beden eğitimi dersinin de bu tür okullarda verilmesi gereken en mühim ders olarak karşımıza çıkmaktadır. Ülkemizde ayrıca özel eğitime ihtiyacı olan birey eğitimi için uygun eğitim programları hazırlarken çocukların sportif ve sosyal açıdan gelişimlerini göz ardı edilmemesi ve bu hususta çalıştaylar düzenlenerek verilecek kazanımların içerik olarak zenginleştirilmesi gerektiği hususu katılımcılar tarafından vurgulanmıştır. Bu nedenle, özel eğitime ihtiyaç duyulan çocuklarda yapılacak olan aktiviteler için uzun vadeli hedefler ele alındığında; engelli bireylerde olumlu benlik kavramı, sosyal yeterlilik, motor becerilerde gelişim, fiziksel ve motorik uygunluk, serbest zaman becerileri, gerilimi giderme, oyun becerileri ve yaratıcı ifadeleri geliştirme amaçlanmalıdır. Özel eğitime gereksinim duyan çocuklar doğumdan sonraki süreçte engeli olmayan diğer çocuklarla

aynı gelişim özelliklerini göstermeseler de her iki grubunda içsel enerjisinin boşaltılması, genel gelişiminin sağlanması ve deneyim kazanılması bakımından ortak noktası fiziki etkinliklerdir.

KAYNAKÇA

- Akbal, E. (2016). 'Özel Eğitim Uygulama Okullarındaki Beden Eğitimi Dersi Uygulamalarının İncelenmesi (Kırıkkale Örneği)', Yüksek Lisans Tezi. Kırıkkale: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Altuntaş M., Kul, M., & Karataş, İ. (2016). Beden Eğitimi Öğretmeni Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine İlişkin Tutumları İle Öz Yeterlikleri Arasındaki İlişki. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 196-215.
- Demirdag, S. (2015). Classroom management and students' self-esteem: Creating positive classrooms. *Educational Research and Reviews*, 10(2), 191-197.
- Demirdag, S. (2019). Critical thinking as a predictor of self-esteem of university students. *Alberta Journal of Educational Research*, 65(4), 305-319.
- Deniz, B., & Demirdağ, S. (2020). Investigation of the relationship between school culture, classroom management and teacher performance according to teachers' perceptions. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 8, 65-81.
- Eripek, S. (1990). "Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar ve Özel Eğitim," *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(1), 185-200.
- Genç, S. Z. & Eryaman, M. N. (2007). Değişen Değerler ve Yeni Eğitim Paradigması. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 49-55.
- İlhan, L. & Esentürk, O. (2014). "Zihinsel Engelli Bireylerde Sporun Etkilerine Yönelik Farkındalık Ölçeği Geliştirme Çalışması", *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(1), (19-36).
- Özbek, R. (2007). Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğini Tercih Etmelerinde Kişisel, Ekonomik ve Sosyal Faktörlerin Etkililik Derecesine İlişkin Algıları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 141-159.
- Wilson, P. E., & Clayton, G. H. (2010). Sports and disability. *Physical Medicine and Rehabilitation*, 2(3), 46-54.
- Yetim, A. (2014), "Engelliler Sporuna Sosyolojik Yaklaşım", II. Uluslararası Engellilerde Beden Eğitimi ve Spor Kongresi Bildiriler Kitabı, Batman Üniversitesi, Batman.